

แนวทางการส่งเสริมการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ จังหวัดบึงกาฬ
The Guideline for Promoting Educational Public Aids
of Sangha in Buengkan Province

พระพงษ์เล็ก ธมฺมทินโน (สาลาจันทร)¹

Phra Ponglek Dhammathinno (Salachan)¹

บุญส่ง สิ้นจุนอก²

Boonsong Sinnok²

พระสัจชัย ญาณวีโร³

Phra Sanchai Yannawero³

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย¹

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nongkai Campus¹

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา³

Mahamakut Buddhist University Lanna Campus³

Corresponding Author, Email: yannawero@gmail.com³

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวคิดการศึกษาสงเคราะห์ของพระสงฆ์ไทย 2) ศึกษาการศึกษาสงเคราะห์ของพระสงฆ์จังหวัดบึงกาฬ และ 3) นำเสนอแนวทางการส่งเสริมการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ จังหวัดบึงกาฬ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากพระไตรปิฎก เอกสารวิชาการทางพระพุทธศาสนา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลจากการสัมภาษณ์ นำเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลจากการวิจัยพบว่า การสงเคราะห์เป็นงานที่พระสงฆ์จะทำได้โดยตรงก็คือการให้คำแนะนำทางจิตใจ เป็นที่ปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาชีวิตต่างๆ สามารถเป็นที่พึ่งทางจิตใจ ด้วยการประพฤติตนเป็นแบบอย่าง

การศึกษาสงเคราะห์ ของคณะสงฆ์อำเภอเมืองบึงกาฬ เมื่อพิจารณารายละเอียด พบว่า การศึกษาสงเคราะห์ เป็นการดำเนินกิจการเพื่อให้เป็นการสงเคราะห์ และสาธารณประโยชน์ หรือสถานที่ซึ่งเป็นสาธารณสมบัติของประชาชนทั่วไปในด้านการศึกษา ทั้งด้านจิตใจ และร่างกาย ทั้งด้านการศึกษาทางธรรม และทางโลก แต่ถ้าหากชาวบ้านยังไม่พร้อมที่จะช่วยตนเองถ้าพระเป็นผู้นำท้องถิ่น ก็ควรมีบทบาทด้วยการเสนอแนะให้ความคิดริเริ่มว่าในชุมชนมีอะไรที่จะทำให้เกิดแก่ประโยชน์ส่วนรวม ทางวัตถุจะทำได้ก็โดยทางอ้อม

ด้วยการแนะนำชักจูงผู้อื่นให้กระทำ หรือนำสิ่งของหรือบริการที่ได้รับจากผู้อื่น มาเฉลี่ยแบ่งปันให้เป็นประโยชน์กว้างขวางออกไป โดยการศึกษาสังเคราะห์ นั้นต้องคำนึงถึงความเหมาะสมและกาลเทศะ ด้วยการทำหน้าที่ให้เหมาะสมกับบทบาท เมื่อสังคมเปลี่ยนแปลงไปตามกาลสมัย วัตถุนิยมได้เข้ามามีบทบาทในสังคมหากพระสงฆ์แสดงบทบาททันตามปรากฏการณ์ของสังคมปัจจุบันก็จะสามารถแก้สภาพปัญหา จะส่งผลให้สภาพสังคม และประเทศชาติมีความเจริญก้าวหน้า

คำสำคัญ: แนวทางการส่งเสริม, การศึกษาสังเคราะห์

Abstract

The objectives of the research were; 1) to study the concept related to educational public aids of Sangha 2) to study the educational public aids of Sangha in Buengkan Province and 3) to offer the advice of the guideline for promoting educational public aids of Sangha in Buengkan Province. This research was the qualitative research by analyzing the data from Tipitaka, Buddhist academic documents, related researches and data from the interview and to report the results of research with descriptive analysis.

The results of research were found that the public aids must be done by Sangha directly, that is, to advise mentally, to be advisors in various problems, and to be able to be the mental refuge by practicing themselves as the model.

The educational public aids of Sangha in Buengkan District, Buengkan Province, when being considered in details, were found that the educational public aids are the process of activities in order to be the public aids and public advantages or the places to be public properties of general people in the aspect of education both mentally and physically including the Dhamma study and worldly study. If the folks are not ready to help themselves, and the Buddhist monks as the local leaders, should advise them to create the ideas concerning what they should do for the benefit of the community and for the material aspect, it can be done indirectly by encouraging the others

to do or bring the received things or the services from the others to share in order to make the benefit for others widely.

Keywords : The Guideline for Promoting, Educational Public Aids

ความนำ

ในปัจจุบันการดำเนินชีวิตของประชาชนมีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตเป็นอันมากเนื่องจากความซับซ้อนทางเหตุปัจจัยของสังคม ทำให้การดำรงชีวิตต้องต่อสู้ดิ้นรนมากยิ่งขึ้น จึงควรมีผู้มิบเทาบรับผิตชอบและหาทางเยียวยาปัญหาที่เกิดขึ้น พระสงฆ์ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม เป็นศูนย์กลางของชุมชน และเป็นที่ยอมรับของชุมชน จึงต้องนำวิกฤตนี้มาเป็นโอกาสเพื่อพัฒนาสังคม ให้เป็นที่พึงทางใจของประชาชน ช่วยอบรมศีลธรรมให้สังคมอยู่อย่างร่มเย็นเป็นสุข มีความสามัคคีเป็นที่ตั้งการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ที่ถูกต้องจนเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป ผู้เผยแผ่ต้องผ่านการเรียนรู้และเข้าใจพระพุทธศาสนามากพอสมควร เพราะผู้ฟัง ผู้อ่านที่เคยผ่านการศึกษาและเข้าใจพระพุทธศาสนาก็มี ผู้ที่ยังไม่ได้ศึกษาเข้าใจอย่างถ่องแท้ก็มี หากผู้เผยแผ่อธิบายความหมายผิตเพี้ยนไป ย่อมถูกผู้รู้ท้วงติงหรือตำหนิได้ ส่วนผู้ที่กำลังศึกษาพระพุทธศาสนาแต่ยังไม่เข้าใจหลักธรรมอย่างถ่องแท้ เมื่อฟังผิตย่อมเกิดความไขว้เขวเข้าใจหลักธรรมผิตเพี้ยนจากความหมายเดิมและนำไปประพฤติปฏิบัติไม่ถูกต้องยอมเป็นเหตุให้เกิดความเสียหาย

ผู้เผยแผ่พระพุทธศาสนาจาต้องศึกษาเรียนรู้ให้เข้าใจในประเด็นเนื้อหาขอบเขต กฎเกณฑ์ และหลักการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมอย่างรักก็ตาม งานเผยแผ่ของเราตามพุทธดำรัสว่า “จรถ ภิกขเว จาริก พุทขนหิตาย พุทขน สุขาย โลกานุกมปาย” (วิ.ม. (บาลี) 4/32/27) พระพุทธองค์ดำรัสไว้ในคราวส่งพระภิกษุสงฆ์เป็นธรรมทูตชุดแรกออกไปประกาศพระศาสนาว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจงเที่ยวจาริกไปตามจุดประสงค์ เพื่อการบำเพ็ญประโยชน์ต่อปวงชน เพื่อการเสริมสร้างความสุขต่อปวงชน และเพื่อเมตตานุเคราะห์ ต่อประชาชนชาวโลกทั้งปวง” (วิ.ม. (ไทย) 4/32/40) เป็นงานที่พระสงฆ์เราเรียนรู้แล้วจะต้องนำไปปฏิบัติ ไม่ว่าจะสำเร็จเป็นพุทธศาสนรบัณชิต หรือพุทธศาสนรมหาบัณชิตอย่าลืมหักลับออกไปสู่ชนบท แม้จะอยู่ในเมืองกรุงก็ยังมีชุมชนที่จะต้องทำการพัฒนาอยู่ เช่นเดียวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์มีความสำคัญต่อการสร้างความเข้มแข็ง และการดำรงอยู่อย่างมั่นคงของพระพุทธศาสนา คณะสงฆ์ถือเป็นตัวแทนหรือเป็นสาวกขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งทำหน้าที่ในการปฏิบัติภารกิจเผยแผ่สืบสานและถ่ายทอดพระธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่ได้บัญญัติไว้ เพื่อให้ผู้ที่นับถือพระพุทธศาสนา ได้นำพระธรรมคำสอนไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง

และสังคม การเผยแผ่สืบสานและถ่ายทอดพระธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถือเป็นภารกิจสำคัญที่คณะสงฆ์จะต้องปฏิบัติ นอกจากนั้นการปฏิบัติและการดำรงชีวิตของพระภิกษุตามพระธรรมวินัย สามารถสร้างความศรัทธา ความเลื่อมใสให้เกิดขึ้นแก่พุทธศาสนิกชนทั่วไป ทั้งยังเป็นการสร้างแรงจูงใจให้พุทธศาสนิกชนได้ตระหนักถึงหน้าที่ของตนในฐานะชาวพุทธอีกด้วย เมื่อเกิดความเลื่อมใสศรัทธาในพระธรรมวินัยขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้ว ก็มีวิธีแสดงออกหลายอย่างที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นชาวพุทธ โดยเฉพาะตั้งแต่สมัยพุทธกาลกุลบุตรชาวพุทธ จะต้องหาโอกาสบรรพชาอุปสมบทเป็นพระภิกษุในระพุทธศาสนา (คณาจารย์มหาวิทยาลัย, 2551 : 2) การบริหารจัดการวัดตามอำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสในภารกิจของคณะสงฆ์ 6 ด้าน คือด้านการปกครอง ด้านการศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่ ด้านการสาธารณูปการ และด้านการสาธารณสงเคราะห์ (ธีรวิฑูมิ ทองโอษฐ์, 2544)

การศึกษาสงเคราะห์ หมายถึง การจัดการศึกษาเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลสถาบันการศึกษาหรือจัดสถานศึกษาภายในวัด เพื่อสงเคราะห์แก่เด็กและเยาวชนให้ได้รับการศึกษาเล่าเรียนโดยไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย อาจเป็นโรงเรียนการกุศลในวัด หรือโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เด็กยากจนหรือศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ หรือศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด (พระครูสังฆรักษ์พิศวีร์ ธีรปัญญา (ภวกานันท์), 2551)

กรมการศาสนา ได้ให้ความหมายไว้ว่า การศึกษาสงเคราะห์ หมายถึง การจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมแก่เด็กและเยาวชนให้มีความรู้ความเข้าใจหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและการจัดการศึกษาในการเตรียมความพร้อมแก่เด็กปฐมวัย ได้แก่ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด โรงเรียนเอกชนการกุศลของวัด การมอบทุนการศึกษาแก่เด็กนักเรียนนักศึกษา เป็นต้น (กรมการศาสนา, 2535 : 5-6)

การศึกษาสงเคราะห์ หมายถึง การจัดการศึกษาเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลหรืออุดหนุนจนเจือช่วยเหลือด้านการศึกษาอื่นนอกจากการศาสนศึกษา หรือสถาบันอื่น หรือบุคคลอื่นผู้กำลังศึกษาเล่าเรียน คณะสงฆ์ได้กำหนดการศึกษาสงเคราะห์เป็นกิจการอันหนึ่งของพระสงฆ์ การศึกษาสงเคราะห์นั้นว่า โดยลักษณะ ควรแยกออกเป็นลักษณะ คือ

1. การศึกษานอกเหนือจากการศาสนศึกษาที่พระสงฆ์ดำเนินการเพื่อการสงเคราะห์ประชาชน หรือพระภิกษุสามเณร
2. การสงเคราะห์เกื้อกูลแก่การศึกษาสถาบันการศึกษาหรือบุคคลผู้กำลังศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ที่พระสงฆ์ดำเนินการในลักษณะนี้ เป็นการจัดการศึกษา ซึ่งแบ่งได้เป็น 4 ประเภท (พระมหาสมทรง สิรินธโร และคณะ, 2525 : 43-43) คือ

1. โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา และโรงเรียนสงเคราะห์เด็กยากจนตามพระราชประสงค์ มีความมุ่งหมายให้วัดและพระภิกษุในพระศาสนาได้จัดการตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อสงเคราะห์เด็กและเยาวชนของชาติและพระภิกษุสามเณรส่วนหนึ่งเป็นเหตุให้เด็กและเยาวชนได้เข้าใกล้วัด

2. ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มีความมุ่งหมายให้วัด และพระสงฆ์ให้การศึกษอบรมปลูกฝังศีลธรรม วัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามแก่เด็กและเยาวชนเป็นโอกาสให้พระสงฆ์ได้ใช้วิชาการศาสนศึกษา เพื่อพัฒนาทรัพยากรบุคคลของชาติ ด้วยหลักธรรมของพระศาสนา

3. ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด มีความมุ่งหมายให้วัดได้ช่วยอบรมป้อนนิสิตเด็กก่อนวัยเรียนเพื่อปลูกฝังคุณธรรมและศีลธรรมแต่เด็ก ทั้งเป็นการให้โอกาสวัดและพระสงฆ์ได้ร่วมพัฒนาทรัพยากรบุคคลของชาติในวัยเด็ก

4. โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จัดตั้งขึ้นเพื่อให้พระภิกษุสามเณรศึกษาเล่าเรียนตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ แผนกสามัญศึกษา และมีการศึกษาพระปริยัติธรรมหมวดธรรมบาลี หมวดธรรมบาลี หมวดธรรมวินัย และศาสนปฏิบัติอีกส่วนหนึ่ง โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา มีการจัดตั้งขึ้นตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา พ.ศ.2537 และอยู่ในสังกัดกรมการศาสนา ขณะนี้มีวัดต่างๆ จำนวนมากจัดตั้งแต่โดยโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา แต่ยังมีได้จัดเป็นการศาสนศึกษาหรือการศึกษาสงเคราะห์ โดยรูปการนั้นจึงจัดเป็น “การศึกษาสงเคราะห์” มากกว่า เพราะเป็นการศึกษาเพื่อสงเคราะห์พระภิกษุสามเณรให้มีการศึกษาเล่าเรียนวิชาสามัญศึกษา ทั้งผู้เรียนและผู้สอนก็นับหนักทางวิชาสามัญศึกษา การจัดการศึกษาและการจัดการอบรมทั้ง 4 ประเภทดังกล่าวนี้ นับเป็นงานที่พระสงฆ์มีโอกาสช่วยพัฒนาชาติบ้านเมืองโดยแท้

สำหรับกิจกรรมที่จะส่งเสริมนั้น วัดควรจัดให้มีโรงเรียนพระปริยัติธรรมทั้งแผนกธรรมและบาลีโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญสำหรับพระภิกษุสามเณร ซึ่งเท่ากับเป็นการส่งเสริมการศึกษาพระพุทธศาสนา บางวัดจัดให้มีโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ โรงเรียนพระโรงเรียนสามเณร บางวัดจัดให้มีโรงเรียนวัดสอนเด็กก่อนเกณฑ์ การสงเคราะห์การศึกษาอื่นที่เจ้าคณะเจ้าอาวาสและพระภิกษุทั่วไป จัดการสงเคราะห์เป็นการส่วนตัวหรือเป็นรูปคณะสงฆ์ได้อีกหลายรูปแบบ ได้แก่

1. จัดตั้งกองทุนสงเคราะห์การศึกษา ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา

2. การช่วยพัฒนาสถานศึกษา

3. การช่วยจัดหาอุปกรณ์การศึกษา

4. ช่วยเฉพาะบุคคลกำลังศึกษา

การช่วยเหลือในรูปแบบดังกล่าวนี้ เป็นการสงเคราะห์การศึกษาเป็นผลดีแก่ประเทศชาติโดยรวมและผลสะท้อนย้อนกลับถึงพระสงฆ์ การจัดการศึกษาเองก็ดี การช่วยเหลือทางการศึกษาด้วยการจัดตั้งกองทุนก็ดี การช่วยพัฒนาการศึกษาที่ดี การช่วยเหลือด้านอุปกรณ์การศึกษาก็ดี การช่วยเหลือเฉพาะบุคคลที่กำลังศึกษาอยู่ก็ดี เหล่านี้ล้วนแต่เป็นการจัดการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์โดยแท้ (พระชนดล นาคสุวรรณ โณ (นาคพิพัฒน์), 2551 : บทคัดย่อ)

การศึกษาสงเคราะห์เป็นการศึกษาที่นอกเหนือจากการศึกษาพระปริยัติธรรมของพระภิกษุและสามเณร การศึกษาสงเคราะห์นี้จะช่วยให้เด็กเยาวชนและประชาชนมีคุณภาพและประสิทธิภาพในการดำเนินชีวิต อันจะเป็นการช่วยรักษาความมั่นคงของชาติ อีกทางหนึ่งผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ได้ให้ข้อมูลว่า พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) ได้เห็นความสำคัญของการปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีแก่เยาวชนได้สนับสนุนให้มีการอบรมและสอนธรรมแก่เยาวชน ทั้งในวัดและนอกวัด (พระบัณฑิต ญาณธโร (สุธีระตฤษา), 2551 : บทคัดย่อ)

ดังนั้น การศึกษาสงเคราะห์ในของคณะสงฆ์ จังหวัดบึงกาฬ ยังเป็นการศึกษาสงเคราะห์กับ เด็กเยาวชน คือการส่งเสริมให้มีการสอบธรรมศึกษา การแจกทุนการศึกษา มีค่ายคุณธรรมและจริยธรรม แต่ยังมีส่งเสริมที่ยังไม่ครอบคลุมทั้งอำเภอ เพราะในด้านศักยภาพและปัจจัยด้านทุนทรัพย์เป็นส่วนสำคัญในการดำเนินการ จึงทำให้การศึกษาสงเคราะห์ในอำเภอยังไม่โดดเด่นผู้วิจัยในฐานะเป็นพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาจึงเห็นว่าแนวทางการส่งเสริมการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ จังหวัดบึงกาฬได้ให้ความสนใจที่จะวางระเบียบแนวทางในการศึกษาสงเคราะห์ตามกฎหมายของมหาเถรสมาคมเป็นตามลำดับของการปกครองคณะสงฆ์ว่ามีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพในการศึกษาสงเคราะห์ในตำบลโนนสะอาด อำเภอศรีวิไล จังหวัดบึงกาฬ มากน้อยแค่ไหน เพื่อเป็นข้อมูลในการนำมาใช้ในการทางการส่งเสริมการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ จังหวัดบึงกาฬ ซึ่งจะส่งผลให้การศึกษาสงเคราะห์ในด้านเพิ่มทุนแจกทุนแก่เยาวชน และ พุทธศาสนิกชนในบวรพระพุทธศาสนาเป็นหลักของการสงเคราะห์ของการอยู่ร่วมกัน ระหว่างวัดบ้านโรงเรียนและชุมชน ให้เกิดความศรัทธาในพระพุทธศาสนา ในการปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดบึงกาฬ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการศึกษาสงเคราะห์ของพระสงฆ์ไทย
2. เพื่อศึกษาการศึกษาสงเคราะห์ของ คณะสงฆ์ จังหวัดบึงกาฬ
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการส่งเสริมการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ จังหวัด

บึงกาฬ

ขอบเขตการวิจัย

1. ด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยมุ่งศึกษาแนวทางการส่งเสริมการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ ได้แก่ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในโรงเรียนผู้ด้อยโอกาส โรงเรียนพระปริยัติธรรม ศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ โรงเรียนการกุศลและศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2. ด้านเอกสาร

2.1 ชั้นปฐมภูมิ ผู้วิจัยอาศัยข้อมูลจากพระไตรปิฎก อรรถกถา จากพระไตรปิฎกฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

2.2 ชั้นทุติยภูมิ ผู้วิจัยอาศัยข้อมูลจากตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์

3. ด้านกลุ่มเป้าหมาย

ศึกษาข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์บุคคล ที่เป็นพระสงฆ์ระดับสังฆาธิการ นักวิชาการทางพระพุทธศาสนา ข้าราชการครู ผู้นำชุมชน และชาวบ้าน จังหวัดบึงกาฬ จำนวน 25 รูป/คน ได้แก่

1. พระสงฆ์ระดับเจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล และเจ้าอาวาสที่บทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์ จำนวน 5 รูป

2. นักวิชาการทางพระพุทธศาสนา จำนวน 2 คน

3. ข้าราชการครู จำนวน 5 คน

5. ผู้นำชุมชน จำนวน 3 คน

6. ประชาชนทั่วไป จำนวน 10 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาทางเอกสาร (Documentary Research) โดยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูล ต่าง ๆ ดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ (First Sources) ได้แก่ พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2539

2. ศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Sources) ได้แก่ อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา ปกรณ์วิเสส อัตโนมัติ ตำรา งานวิจัย วิทยานิพนธ์ บทความ และเอกสารจากหนังสือต่าง ๆ รวมไปถึงเว็บไซต์ ที่เกี่ยวข้องๆกับเรื่องนี้

3. จัดกระทำข้อมูลที่ศึกษาและรวบรวมจากการประชากรกลุ่มเป้าหมาย ได้มา โดยวิธีการเจาะจง (Purposive Sampling) จากการสัมภาษณ์พระสงฆ์ระดับสังฆาธิการ นักวิชาการทางพระพุทธศาสนา ข้าราชการครู ผู้นำชุมชน และชาวบ้าน จังหวัดบึงกาฬ จำนวน 25 รูป/คน ได้แก่

1. พระสงฆ์ระดับเจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล และเจ้าอาวาสที่บทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์	จำนวน 5 รูป
2. นักวิชาการทางพระพุทธศาสนา	จำนวน 2 คน
3. ข้าราชการครู	จำนวน 5 คน
4. ผู้นำชุมชน	จำนวน 3 คน
5. ประชาชนทั่วไป	จำนวน 10 คน

4. สรุปผลการวิจัย ข้อเสนอแนะ และเสนอผลการวิจัยโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาสงเคราะห์ของพระสงฆ์ไทย

บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม เป็นงานที่พระสงฆ์จะทำได้โดยตรงก็คือ การให้คำแนะนำทางจิตใจ เป็นที่ปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาชีวิตต่างๆ สามารถเป็นที่พึ่งทางจิตใจด้วยการประพาดิตนเป็นแบบอย่าง การพัฒนาสังคมนั้นมีความสำคัญในการเพิ่มคุณภาพของคนในสังคมสามารถใช้สติปัญญาตัดสินปัญหาเกี่ยวกับตนเอง และปัญหาเกี่ยวกับส่วนรวมได้ ซึ่งการพัฒนานี้ต้องพัฒนาที่ตนเองก่อน เพราะพื้นฐานของสังคมที่ดีจะต้องอยู่บนหลักของพระพุทธศาสนาส่วนประกอบของสังคมที่สำคัญคือมนุษย์ หรือคน สังคมจะดี คนที่อยู่ในสังคมนั้นจะต้องมีคุณธรรม มีศีล มีสัจย์บทบาทของพระสงฆ์ในสังคมไทย โดยภาพรวมแล้วมี 2 บทบาทใหญ่ๆ คือบทบาทตามอุดมคติ เพราะวิถีชีวิตของสังคมไทยจะมีความสัมพันธ์กับพระพุทธศาสนาตั้งแต่เกิดจนถึงตาย จึงทำให้พระสงฆ์กับประชาชนมีความผูกพันกัน และบทบาทตามคาดหวังทั้งความคิดหรือความต้องการของบุคคล ด้วยการให้คำแนะนำทางด้านจิตใจ ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมสติปัญญาที่ถูกต้องแก่ชุมชน และเป็นผู้รับแรงศรัทธาจากชาวบ้าน

ขอบเขตการศึกษาสงเคราะห์ของพระสงฆ์ วัดและคณะสงฆ์ ต่อการศึกษาของรัฐ ตามความมุ่งหมายที่กล่าวมาเป็น 4 ลักษณะ คือ

1. บทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในปัจจุบัน หมายถึง การสนับสนุนส่งเสริมด้านการศึกษาทั้งในและนอกวัด

2. บทบาทด้านการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ในโรงเรียนหมายถึง การสนับสนุนช่วยเหลือในการมีส่วนร่วมในการบริหารงานด้านการศึกษา
3. บทบาทด้านการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษาลดละเลิกสิ่งเสพติดและอบายมุข หมายถึง การจัดกิจกรรมส่งเสริม และวิธีการ ลด ละ เลิก ยาเสพติดในโรงเรียน
4. บทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์ต่อผู้ด้อยโอกาส หมายถึง การให้โอกาสในการศึกษาแก่เยาวชนที่ด้อยโอกาส

การศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ จังหวัดบึงกาฬ

จากการศึกษากระบวนการงานด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ของคณะสงฆ์อำเภอบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ พบว่า คณะสงฆ์คณะสงฆ์มีแนวคิดของการประยุกต์ใช้ในด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้วยการช่วยเหลือสังคมอย่างต่อเนื่อง บทบาทพระสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ จึงเป็นงานเกี่ยวกับ ให้การสาธารณสุขสงเคราะห์ด้วย การดำเนินการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล การช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของด้านการศึกษา ผู้อื่นซึ่งเป็นไปเพื่อสาธารณประโยชน์ การช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ การช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนในกาลอันสมควร และการให้อาการและสถานที่ของวัดเพื่อเป็นประโยชน์ด้านการศึกษาของประชาชน เช่น การให้โอกาสทางการศึกษาแก่ผู้ด้อยโอกาสทางสังคมให้ได้รับการศึกษา ฝึกฝน พัฒนาตามศักยภาพ เช่น จัดตั้งสถานศึกษา สถานิอนามัย ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ หรือที่ตั้งของหน่วยราชการ

เพื่อนำเสนอแนวทางการส่งเสริมการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์จังหวัดบึงกาฬ

จากการศึกษาการศึกษาสงเคราะห์ ของคณะสงฆ์อำเภอเมืองบึงกาฬ เมื่อพิจารณารายละเอียด พบว่า การศึกษาสงเคราะห์ เป็นการดำเนินกิจการเพื่อให้เป็นการสงเคราะห์ และสาธารณประโยชน์ หรือสถานที่ซึ่งเป็นสาธารณสมบัติของประชาชนทั่วไป ในด้านการศึกษา ทั้งด้านจิตใจ และร่างกาย ทั้งด้านการศึกษาทางธรรม และทางโลก แต่ถ้าหากชาวบ้านยังไม่พร้อมที่จะช่วยตนเองถ้าพระเป็นผู้นำท้องถิ่น ก็ควรมีบทบาทด้วยการเสนอแนะให้ความคิดริเริ่มว่าในชุมชนมีอะไรที่จะทำให้เกิดแก่ประโยชน์ส่วนรวม ทางวัตถุ จะทำได้ก็โดยทางอ้อม ด้วยการแนะนำชักจูงผู้อื่นให้กระทำ หรือนำสิ่งของหรือบริการที่ได้รับจากผู้อื่น มาเฉลี่ยแบ่งปันให้เป็นประโยชน์กว้างขวางออกไป โดยการศึกษาสงเคราะห์นั้นต้องคำนึงถึงความเหมาะสมและกาลเทศะ ด้วยการทำหน้าที่ให้เหมาะสมกับบทบาท เมื่อสังคมเปลี่ยนแปลงไปตามกาลสมัย วัตถุนิยมได้เข้ามามีบทบาทในสังคมหากพระสงฆ์แสดง

บทบาททันตามปรากฏการณ์ของสังคมปัจจุบันก็จะสามารถแก้สภาพปัญหา จะส่งผลให้สภาพสังคม และประเทศชาติมีความเจริญก้าวหน้า

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับการศึกษาสงเคราะห์ของพระสงฆ์ไทย
2. ได้ข้อมูลสนเทศเกี่ยวกับการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์จังหวัดบึงกาฬ
3. ได้แนวทางการส่งเสริมการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ จังหวัดบึงกาฬ

บรรณานุกรม

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

คณาจารย์มหาวิทยาลัย. (2551). **การปกครองคณะสงฆ์ไทย**, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

กรมการศาสนา. (2535). **คู่มือการจัดการศึกษาสงฆ์**, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา,

พระมหาสมทรง สิรินธโร และคณะ. (2525). **บทบาทของวัดและพระสงฆ์ไทยในอนาคต**, กรุงเทพมหานคร : บริษัทเคล็ดไทย จำกัด.

ธีรวุฒิ ทองโอษฐ์. (2544). “การศึกษาการปฏิบัติศาสนกิจของเจ้าอาวาสในจังหวัดร้อยเอ็ด”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต**. (สาขาวิชาบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

พระครูสังฆรักษ์พิศวีร์ ธีรปัญญา (ภวกานันท์). (2551). “บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ : ศึกษากรณีพระสังฆาธิการในจังหวัดนนทบุรี”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. (สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์), (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).

พระชนดล นาคสุวรรณ (นาคพิพัฒน์). (2551). “การบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดบุรีรัมย์”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. (สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.